

Talousarvion laadintaohje vuodelle 2024

Susanna Tuikka
Lestijärven kunta
[Päivämäärä]

Sisällys

1. Talousarvion ja -suunnitelman rakenne	3
1.1. Yleinen taloudellinen tilanne.....	4
1.2. Kuntatalous	4
1.3. Talouden vuosikello.....	6
2. Talousarvion laadinnan lähtökohdat	6
2.1 Palkat ja henkilöstökulut.....	6
2.2 Verotulot.....	7
2.3 Valtionosuudet.....	8
3. Laadintaohjeet lautakunnille	8
3.1 Käyttötalousosa.....	8
3.2. Investointiosa	10
3.3 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta.....	10
3.4 Henkilöstösuunnitelma	10
4. Talousarvion raami	11
5. Talousarvion laadinta-aikataulu	12
LIITE 1 Kuntastrategian mukaiset tavoitteet toimialoittain.....	13
Yleishallinto	13
Sivistyslautakunta.....	15
Peruskoulu	15
Varhaiskasvatus.....	16
Kirjasto- ja kulttuuritoimi	16

Nuoriso- ja liikuntatoimi	18
Suunnittelu ja valvonta	18
Ympäristöhuolto	19
Elinkeinoelämän edistäminen.....	19
Liiketoiminta	20
LIITE 2 Liikuntaohjelmassa asetetut tavoitteet.....	21
Varhaiskasvatus.....	21
Nuoriso- ja liikuntatoimi	22

1. Talousarvion ja -suunnitelman rakenne

Kuntalain mukaan taloussuunnittelussa korostetaan toiminnan ja talouden tiivistä yhteyttä, taloudellisten resurssien merkitystä sekä suunnittelun realistisuutta. Talousarvio ja -suunnitelma sisältävät sekä toiminnalliset että taloudelliset tavoitteet. Toiminnalliset tavoitteet nousevat talousarvioon ja -suunnitelmaan kuntastrategiasta.

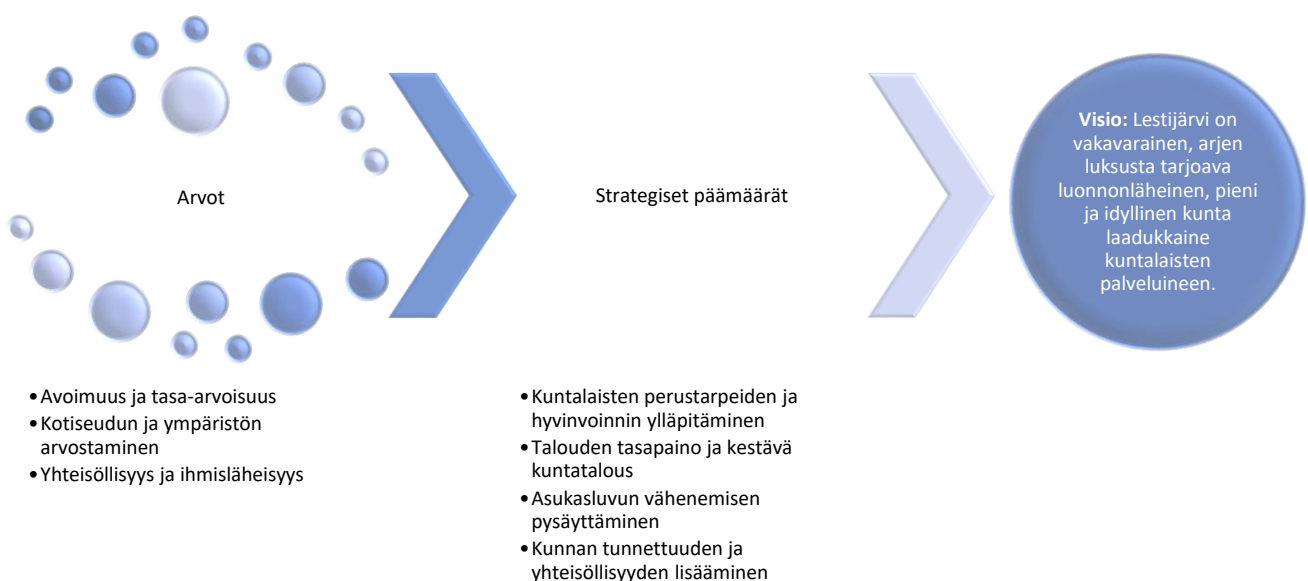
Talousarvio ja -suunnitelma sekä toimintakertomus ovat valtuuston toiminnan ja talouden ohjausvälineitä. Muut toimielimet ohjaavat toimintaa edelleen mahdollisten erillisten käyttösunnitelmien ja niiden sekä talouden toteutusvertailujen avulla.

Lestijärven kunnan suunnitelmakausi kattaa vuodet 2024-2028, joista vuosi 2024 on talousarviovuosi ja vuodet 2025-2028 suunnitelmavuosia.

Talousarvio on sitova, mutta taloussuunnitelma ohjeellinen. Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Lautakuntien on huolehdittava siitä, että vuoden 2024 talousarvioehdotus on annetussa raamissa.

Raamin laadinnassa on hyödynnetty tilinpäätöstä 2022, talousarviota 2023 sekä talousarvion 2023 yhteydessä laadittua taloussuunnitelmaa. Lisäksi raamissa on huomioitu Lestijärven kunnan vuonna 2023 päivitetty talouden tervehdyttämissuunnitelma. Tervehdyttämissuunnitelma tulee tarvittaessa päivittää talousarvion valmistelun yhteydessä vastaamaan ajantasaista taloustilannetta.

Edellisten lisäksi taloutta ohjaa vahvasti Lestijärven kuntastrategia, joka on hyväksytty valtuustossa 22.6.2022 § 32. Keskeistä kuntastrategian toteuttamisessa on strategiaprosessin ja taloussuunnitteluprosessin kiinteä kytkentä. Valtuusto päättää kuntastrategian toteuttamisesta viime kädessä kunnan talousarviossa ja -suunnitelmassa, jossa myös strategian toteuttamisohjelma konkretisoidaan ja resursoidaan.

Kuva 1 Kuntastrategian visio ja strategiset päämäärät

Talousarviossa ja -suunnitelmassa asetetaan palvelujen järjestämistä ja investointeja koskevat tavoitteet kunnan eri tehtäville. Samalla osoitetaan myös resurssit mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi joko budjettirahoitteisesti määrärahoina tai kohderahoitteisesti tulo- ja pääomarahoituksena. Kunnan tulisi ottaa kantaa talousarviossa ja -suunnitelmassa myös tytäryhteisöille ja yhteistoimintayhteisöille asetettaviin tavoitteisiin.

Talousarvio on strategian käytännön toteuttamisen lisäksi strategian arvioinnin ja seurannan väline. Arviointi kohdistuu kunnan valtuusto- ja hallitustason strategisten tavoitteiden ohjausvoiman arviointiin eli käytännössä talousarvion seurantaan.

1.1. Yleinen taloudellinen tilanne

BKT:n arvioidaan supistuvan Suomessa 0,2 % v. 2023. Yksityinen kulutus vähenee, kun hintojen ja korkojen nopea nousu heikentää kotitalouksien reaalisia käytettävissä olevia tuloja. Inflaatio hidastuu ja tulojen kasvu nopeutuu v. 2024. BKT:n kasvu toipuukin 1,3 % ja 1,6 % kasvuun vuosina 2024 ja 2025. (VM 23.3.2023)

Vuonna 2023 työllisyystilanne heikkenee lievästi, mutta paranee uudelleen vuodesta 2024.

Julkisen talouden vuosina 2021—2022 kohentunut rahoitusasema alkaa heiketä vuodesta 2023 lähtien. Nähtävissä oleva lähivuosien talouskasvu ei riitä korjaamaan julkisen talouden tulojen ja menojen välistä epätasapainoa ja alijäämä pysyy suurena. Julkisen talouden alijäämän arvioidaan olevan kehyskaudella n. 2½—3 prosentin välillä. Velkasuhde jatkaa kasvuaan hetkellisen taittumisen jälkeen ja velkasuhteen arvioidaan kipuavan jo yli 80 prosenttiin vuosikymmenen puolivälin jälkeen.

1.2. Kuntatalous

Kuntien toimintaympäristössä on viime vuosina tapahtunut – ja tulee tulevinakin vuosina tapahtumaan – merkittäviä muutoksia. Jo pitkään jatkunut kuntien väestöllinen eriytymiskehitys on johtanut kuntien toiminnan ja talouden näkökulmasta hyvin erisuuntaisiin ja –asteisiin muutospaineisiin. Suurissa ja kasvavissa kunnissa investointipaineet ovat kovat, kun taas pienissä kunnissa palvelutarve laskee ja palveluverkon sopeutus on vaikeaa. Eriytymiskehitys näkyy myös kuntien edellytyksissä järjestää lakisääteisiä palveluita. Ongelmat työvoiman saatavuudessa, kaupungistuminen sekä syntyvyyden pienentyminen edellyttävät uusia palveluiden järjestämistapoja niin kunnissa kuin valtakunnallisestikin.

Sote-uudistuksen myötä kuntien tehtävät ja niihin liittyvä palvelutarve muuttuivat, kun väestön ikääntymisen seurauksena voimakkaasti kuntien kustannuksia kasvattaneet sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut siirtyivät hyvinvointialueiden vastuulle. Jatkossa kuntien tehtäväkentässä painottuvat voimakkaasti lapsi- ja nuorisokäluokkien tarvitsemien

sivistystoimen palveluiden järjestäminen. Näihin tehtäviin kuuluvat muun muassa varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus sekä kulttuuri-, kirjasto-, liikunta- ja nuorisopalvelut.

Alhainen syntyvyys ja lapsi-ikäluokkien pienentyminen voivat nostaa opetuksen yksikkökustannukset verrattain korkeiksi kunnissa, joissa kouluverkkoa ja toimintaa ei pystytä sopeuttamaan palvelutarpeen laskun mukaisesti. Lapsi-ikäluokkien pienentyminen onkin jo johtanut ja tulee jatkossa johtamaan yhä useammin siihen, että varsinkin pienemmät kunnat joutuvat kustannusten kasvun hillitsemiseksi sekä palveluiden laadun ja osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi etsimään uusia tapoja tuottaa sivistystoimen palveluita. Erityisen haasteellinen tilanne on kunnissa, joissa on jo nykyisin vain yksi peruskoulu, koska tällöin kunnilla ei ole mahdollisuutta tehdä sopeutuksia kouluverkkoa pienentämällä.

Väestön ikääntyminen ja työikäisen väestön vähentyminen heikentävät kuntien veropohjaa. Hankalimmassa tilanteessa ovat vanhusväestövaltaiset pienet kunnat, joissa lapsia syntyy vain vähän. Väestön ikärakenteen muutos vaikeuttaa myös työvoiman saatavuuteen liittyviä ongelmia kunnissa. Rekrytointitarpeita ja niihin liittyviä ongelmia kasvattaa lisäksi voimakas eläköityminen kunta-alalla.

Kuntien tulorakenteeseen kohdistuu suuria muutoksia sote-uudistuksen myötä. Suhteellisesti eniten vähenevät kuntien valtionosuudet. Ennen soteuudistusta pienimmät, alle 5 000 asukkaan kunnat, ovat olleet riippuvaisimpia valtionosuuksista. Uudistuksen jälkeen näiden kuntien verorahoitus pohjaa entistä enemmän omiin verotuloihin.

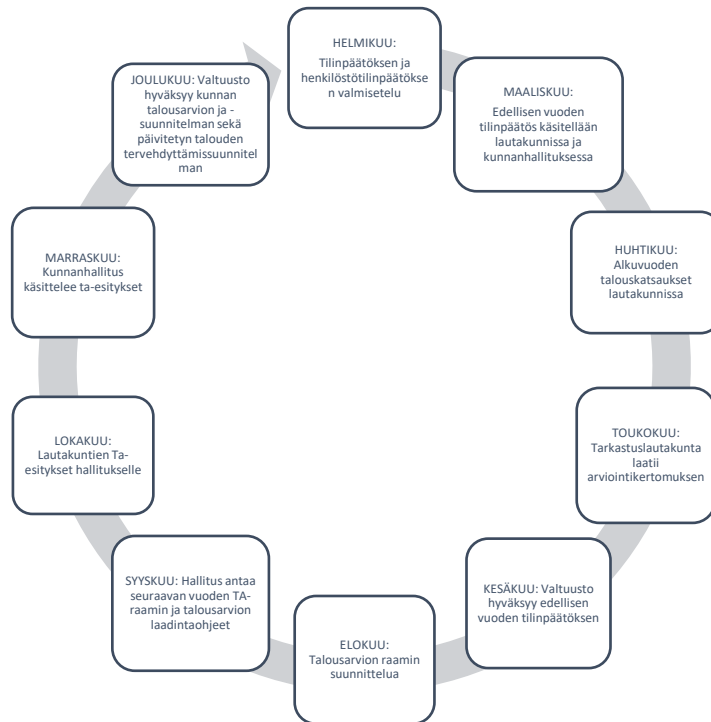
TE-uudistus siirtää työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisvastuun kunnille vuoden 2025 alusta. Tämän lisäksi kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennetaan koskemaan työmarkkinatuen lisäksi myös perus- ja ansiopäivärahaa. TE-uudistus lisää kuntien valtionapuja erityisesti v. 2025.

Kuntien valtionavut ovat 5,4 mrd. euroa vuonna 2024. Laskennalliset valtionosuudet ovat 3,9 mrd. euroa, kuntien verotulomenetysten korvaukset 0,9 mrd. euroa ja muut valtionavut 0,6 mrd. euroa. Vuoden 2027 tasolla valtionavut ovat n. 6,2 mrd. euroa, josta laskennalliset valtionosuudet ovat 4,9 mrd. euroa. Kuntien valtionapuja nostaa kehyskaudella erityisesti vuonna 2025 TE-palveluiden järjestämisvastuun siirto kunnille ja siihen liittyvä kuntien työttömyysturvan rahoitusosuuden kasvattaminen.

Valtionapuja puolestaan alentavat hallitusohjelman määräaikaisten lisäysten päättyminen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistukseen liittyvien kunnilta hyvinvointialueille siirtyvien tulojen ja kustannusten tarkistus.

Peruspalvelujen valtionosuuteen osoitetaan 2,7 mrd. euroa vuonna 2024. Sen taso alenee noin 75 milj. euroa vuoden 2023 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Kehyskauden lopussa vuonna 2027 peruspalvelujen valtionosuudet ovat noin 3,7 mrd. euroa.

1.3. Talouden vuosikello

2. Talousarvion laadinnan lähtökohdat

Lestijärven kunnan organisaatorakenteessa ja toiminnoissa tulee tapahtumaan muutoksia vuoden 2024 alussa. Sivistystoimen alla ollut keskuskeittiö siirtyvät 1.1.2024 alkaen teknisen toimen alaisuuteen ja Lestin koulun kiinteistö liiketoiminnan alaisuuteen. Myös liikunta-alueiden kunnossapito on jatkossa teknisen toimen vastuualueelle kuuluva tehtävä. Muutoksia valmistellaan syksyn 2023 aikana ja muutoksilla on vaikutusta niin kunnan henkilöstökaavioon kuin kustannuspaikkajaotteluun ja sitä kautta myös talousarvion laadintaan.

Lestijärven kunnan tulee kattaa taseeseen kertynyt alijäämä vuoden 2026 loppuun mennessä. Vuoden 2022 tilinpäätöksessä kattamatonta alijäämää oli taseessa 1 642 335,36 euroa eli noin -2 360 euroa/asukas.

Kunnalla on vuonna 2023 päivitetty talouden tervehdyttämissuunnitelma, joka tulee ottaa huomioon talousarviota laadittaessa ja päivittää ajan tasalle, mikäli tarvetta on.

2.1 Palkat ja henkilöstökulut

Kunta-alan työ- ja virkaehtosopimuskausi on 1.5.2022-30.4.2025. Vuonna 2024 kunta-alan palkkakustannukset nousevat 2,99 prosenttia eli noin 331 miljoonaa euroa edellisen vuoden keskiarvoon verrattuna.

Talousarviovuodelle 2024 on tulossa seuraavat työehtosopimusten mukaiset palkankorotukset:

- 1.2.2024 Kehittämishjelmaerä 0,40 %
- 1.5.2024 OVTES:n yleiskorotus 0,77 %
- 1.6.2024 Yleiskorotus KVTES, TS ja TTES 2,27 %, OVTES 1,50 %
- 1.6.2024 Järjestelyvaraerä 0,73 %
- 1.6.2024 Kehittämishjelmaerä 0,60 %

Talousarviovuodelle 2024 tehdään palkkoihin edellä olevien korotusten takia 4 %:n korotus. Työnantajan sivukuluprosenttina käytetään 23,8 %.

Sivukuluprosentti muodostuu seuraavista elementeistä:

- sairausvakuutusmaksu 1,30 %
- Työttömyysvakuutusmaksu KEVA 24,40 %
 - josta työnantajan osuus 16,5 %
- Työttömyysvakuutusmaksu VAEL 24,84 %
 - josta työnantajan osuus 16,94 %
- muut 0,7 %

Vuoden 2023 alusta eläkemenoperusteinen maksu poistui kunnilta ja tilalle tuli uusi tasausmaksu. Lestijärven kunnan tasausmaksun määrä on 2024 vuonna on 51 183,12 €.

2.2 Verotulot

Lestijärven kunnan verotulot ovat kehittyneet viime vuosina seuraavasti:

	TP 2018	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	Ennuste 2023
Tulovero	1 763 150,52	1 728 184,40	1 853 621,49	2 026 562,42	1 891 397,20	1 155 130,00
Yhteisövero	383 424,32	380 619,74	443 922,61	677 932,05	665 394,49	458 225,00
Kiinteistövero	273 350,10	272 616,86	245 068,09	278 218,16	288 027,95	138 103,00
Yhteensä	2 419 924,94	2 381 421,00	2 542 612,19	2 982 712,63	2 844 819,64	1 751 458,00

Vuodelle 2023 budjetoitu verotulo on alittumassa 211 831 euroa johtuen kiinteistöverotulojen arvioitua pienemmästä kertymästä ja mahdollisesta viivästyisestä.

Verotulojen ennusteena on käytetty Kuntaliiton verotulojen ennustekehikkoa, jonka mukaan kunnallisvero tulee vuonna 2024 laskemaan 6,7 % ja yhteisöveron tuotto 12,3 %. Kiinteistöveron tuotto tulee ennusteen mukaan kasvamaan 2,7 %.

Vuodelle 2024 verotuloja arvioidaan kertyvän seuraavasti:

Tulovero	1 077 736,29 €
Yhteisövero	401 863,33 €
Kiinteistövero	911 871,78 €

Tuulivoimaloiden perustusten osuus kiinteistöveroarviosta on 2021 vuoden lopulla OX2:lta saatujen karkeiden arvioiden mukainen, 770 000 euroa.

2.3 Valtionosuudet

Lestijärven kunnan valtionosuudet ovat kehittyneet seuraavasti:

	2018	2019	2020	2021	2022	TA 2023	Ennuste 2023
Valtionosuudet	2 965 328,00	3 103 533,00	3 222 267,00	2 917 381,00	2 833 551,00	924 384,00	749 460,00
, josta harkinnanvaraisen valtionosuuden korotus		110 000,00					

Talousarvioon vuodelle 2023 budjetoitu valtionosuus on alittumassa 179 924 eurolla.

Lestijärven kunnan vuoden 2024 peruspalvelujen valtionosuudet ennakkotiedon (5.4.2023) mukaan ovat 452 916 euroa, veroperustemuutoksista johtuvien veromenetysten korvaus 170 678 euroa ja kotikuntakorvaus 4 462 euroa eli yhteensä 628 056 euroa. Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus on -186 258 euroa. Valtionosuuskertymä kokonaisuudessaan vuodelle 2024 on siis **441 798** euroa.

31.8.2023 julkaistun ennakkolaskelman mukaan Lestijärven kunnan vuoden 2024 valtionosuudet ovat yhteensä **1 316 445 €**. Peruspalveluiden valtionosuus on 1 332 270 €, veromenetysten korvaus 170 433 € ja kotikuntakorvaus 0 €. Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus on -186 258 euroa.

Talousarvion raamissa valtionosuudeksi vuodelle 2024 on laskettu ennakkolaskelmien perusteella 1 316 445 €.

3. Laadintaohjeet lautakunnille

3.1 Käyttötalousosa

Vuoden 2024 talousarvio ja suunnitelmavuosien 2025-2028 taloussuunnitelmat laaditaan tässä ohjeessa esitettyjen päälukujen mukaisesti.

Toimialat laativat käyttötalousosaa koskevat esityksensä ja käsittelevät ne lautakunnassa 27.10 mennessä. Tämän jälkeen esitykset toimitetaan hallintojohtajalle koko kuntaa koskevaa laskelman laatimista varten. Hallintokuntien tulee huomioida talousarviota ja -suunnitelmaa tehdessään mahdollinen yleisen kustannustason nousu.

Hallintojohtaja antaa erillisen ohjeistuksen talousarvion laadinnassa käytettävistä työkaluista.

Tehtäväalueittain käyttötalousosan sanalliset perustelut laaditaan yhdenmukaisesti seuraavasti eriteltyinä:

- Toimielin ja tehtäväalueen nimi sekä toimielimen toiminnan kuvaus, eli mistä tehtävästä se vastaa ja mikä on sen olemassaolon peruste.
- Talousarvio- ja suunnittelukauden 2024-2028 toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset eli tiivis kuvaus toiminnan painopisteisiin, palvelurakenteeseen, toimintaan ja toiminnan perusteisiin tulevista muutoksista.
- Strategiset tavoitteet vuodelle 2023.
- Lautakuntien on huomioitava menoissa ja tuloissa sellaiset toiminnalliset muutokset, jotka perustuvat tuleviin lainsäädännöllisiin velvoitteisiin tai muihin toimintaa ohjaaviin keskeisiin muutoksiin.

Strategiset tavoitteet kuvataan talousarviokirjaan taulukkomuodossa. Strategiset tavoitteet tulevat suoraan voimassa olevasta kuntastrategiasta. Toimialakohtaiset tavoitetaulukot on koottu tämän ohjeen liitteeseen (liite 1). Taulukoita hyödynnetään jatkossa myös osavuosikatsauksissa talousarvion toteumaa seurattaessa. Tällöin taulukkoihin lisätään sarake Toteuma.

Toimialat voivat täydentää strategisia tavoitteita lisäksi toiminallisilla tavoitteilla, jotka eivät kaikilta osin ole valtuustoon nähden sitovia. Näillä tavoitteilla täydennetään strategisia tavoitteita siten, että tavoitteet kattavat tehtäväalueen perustehtävät. Täydentävät tavoitteet ovat sitovia lautakuntatasolla. Toimialoilla saattaa olla myös erillisiä ohjelmia esim. sivistystoimella liikuntaohjelma, jossa on asetettu tavoitteita toiminnalle (liite 2).

Kuntalain mukaan talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan edellyttämät määrärahat ja tuloarviot ja siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Toiminnalliset tavoitteet ja määrärahat ovat sitovia ja niiden toteutumisesta on vastattava valtuustolle, ellei niiden sitovuudesta ole muuta päätetty.

Toimialojen tulee asettaa laatu-, taloudellisuus- ym. tavoitteita sen mukaan kuin eri tehtävissä katsotaan tarkoituksenmukaiseksi. Tavoitteisiin tulee aina liittää mittari, jotta tavoitteen toteutumista voidaan seurata.

Tavoitteita laatiessa tulee samalla arvioida myös, onko niihin realistista päästä, sillä tavoitteiden toteutuminen tulee osoittaa seuraavassa tilinpäätöksessä. Tavoitteiden tulee olla sellaisia, joiden saavuttaminen on vähintään osittain riippuvaista omasta toiminnasta. Tavoitteiden tulee kohdistua hallintokuntien ydintoimintaan ja olla ajantasaisia ja merkityksellisiä nykytilanteessa. Tavoitteiden ei myöskään tule olla sellaisia, että niiden toteutuminen on itsestään selvää.

3.2. Investointiosa

Investointiosaan sisällytetään suunnitelma talousarviovuodelle ja taloussuunnitelmavuosille. Investointiohjelma laaditaan vuosille 2024-2028. Investointiohjelma hyväksytään vuoden 2024 osalta sitovana ja taloussuunnitelman vuosien 2025-2028 osalta ohjeellisena.

Investoinnit toteutetaan kunnanvaltuuston hyväksymien määrärahojen puitteissa. Mahdolliset investointien lisämäärärahat ja muut muutokset edellyttävät aina asianomaisen toimielimen, kunnanhallituksen ja kunnanvaltuuston käsittelyä. Jos kysymys on kunnan kehittämiseen liittyvästä investoinnista tai välttämättömästä tarpeesta, hyväksytään investointiohjelmaan uusia hankkeita myös talousarviomuutoksina.

Investointiosaan budjetoidaan hankkeet, joiden kustannukset ovat enemmän kuin 5 000 euroa ja joiden käyttöikä on pidempi kuin kolme vuotta. Investoinnit kirjataan taseeseen omaisuudeksi ja vähennetään poistamalla. Investoinnilla on täten vaikutus kunnan omaisuuteen.

Huomioitavaa kuitenkin on, että kaikki yli 5 000 euroa maksavat hankinnat eivät ole investointeja, vaan esim. omaisuutta ylläpitävät korjausmenot ovat käyttömenoja. Jos investointihanke toteutetaan useamman vuoden aikana, tulee se jakaa suunnitelmavuosille.

Talousarviossa on myös huomioitava investointien vaikutukset käyttötalouteen. Toimialakohtainen investointiohjelma tulee toimittaa hallintojohtajalle viimeistään viikolla 41.

3.3 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Talousarviossa on hyvä ottaa kantaa myös sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutumiseen. Sisäisellä valvonnalla pyritään varmistamaan, että organisaatio saavuttaa tavoitteensa. Sisäinen valvonta käsittää kaikki ne toimenpiteet ja menettelyt, jotka turvaavat tavoitteisiin pääsemistä. Talousarviossa tulee huomioida toimintaan ja talousarvion toteutumiseen kohdistuvat riskit tehtäväalueittain talousarvion sitovuustasojen mukaisesti.

3.4 Henkilöstösuunnitelma

Henkilöstösuunnitelmassa henkilöstöä tarkastellaan osana toiminnan ja talouden suunnittelua. Tarkoituksena on ottaa huomioon sellaiset toiminnassa tapahtuvat muutokset, jotka ovat ennakoitavissa ja joilla on vaikutusta henkilöstön rakenteeseen, määrään tai ammatilliseen osaamiseen.

Toimialoja pyydetään toimittamaan talousarviovuotta ja suunnitteluvuosia koskevat tiedot henkilöstömuutoksista hallintojohtajalla viimeistään 30.9.2023 mennessä.

4. Talousarvion raami

	Tulot	Menot	Netto
Yleishallinto	7 600,00	574 049,35 €	-566 449,35
Sivistystoimi	56 630,00	1 620 677,20	-1 564 047,20
Tekninen toimi	30 000,00	648 494,70	-618 494,70
Elinkeinopalvelut	0,00	101 550,00	-101 550,00
Liiketoiminta	764 691,00	770 930,70	-6 239,70

Tuloslaskelma 2023 (ilman seutukuntaa ja maaseututoimea)

- Toimintatuotot 858 921,00 €
- Toimintakulut 3 715 701,95 €
- Toimintakate -2 856 780,95 €

- Verotulot 2 391 431,40 €
- Valtionosuudet 1 316 445,00 €

- Rahoitustuotot/-kulut -180 000 €

- Vuosikate 671 095,45 €
- Poistot -415 981 €

- Tilikauden yli-/alijäämä 255 114,45 €

5. Talousarvion laadinta-aikataulu

Talousarvio ja -suunnitelma laaditaan vuosille 2024-2028 seuraavan aikataulun mukaisesti:

18.9.2023 Kunnanhallitus antaa raamin 2024 lautakunnille

vk 41 Lautakunnat käsittelevät talousarvioesityksensä

8.11.2023 Kunnanhallituksen I talousarviokäsittely

vk 48 Lautakunnat käsittelevät talousarvioesityksensä uudelleen, mikäli kunnanhallitus on palauttanut esitykset lautakunnille

13.12.2023 Kunnanhallitus käsittelee talousarvion ja taloussuunnitelman

21.12.2023 Kunnanvaltuusto käsittelee talousarvion ja taloussuunnitelman

LIITE 1 Kuntastrategian mukaiset tavoitteet toimialoittain

Yleishallinto

Kuntastrategian 2022–2025 osa, mihin tavoite pohjautuu	Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Talouden tasapaino ja kestävä kuntatalous: Lestijärvi ei ole kriisikunta	Talouden toteuma on talousarvion mukainen tai sitä parempi	Toimintamenot vs. talousarvion aikaan sidottu toteuma Tilinpäätöksen vuosikate Tilinpäätöksen tilikauden tulos	≤ talousarvio parempi kuin ta parempi kuin ta
	Vähintään osasta talouden sopeuttamissuunnitelman säästötoimenpiteistä on voitu luopua	Tarvittavien sopeutustoimien määrä	50 %
	Taloukskatukset säännöllisesti kunnanhallitukselle tiedoksi.	Taloukskatuksien määrä	4
	Kunnan taloudellinen toiminta on laadukasta	Viivästyskorkojen osuus rahoitusmenoista, myyntisaamisten määrä	alle 1 % pienempi kuin edellisvuonna
	Kunnan taksat vastaavat alueen yleistä hintatasoa	Nousuprosentti Suhde alueen hintatasoon	väh. indeksikorotus yli 90 % alueen hintatasosta
	Kunta seuraa yhtiöomistustensa toiminnan kehittymistä ja asemaa osana kuntakonsernia ja tekee aktiivisesti omistajapoliittisia ratkaisuja. Omistajapoliittiset ratkaisut (esim. investoinnit) tehdään ennakoiden ja kunnan etu turvaten.	omistajaohjauskokous/yhtiö/v Konserniohjausjaoston kokous/v	väh. 4 väh. 2
Talouden tasapaino ja kestävä kuntatalous: Hyvinvoiva henkilöstö	Kunnan koko henkilöstöllä on tehtävänkuvat	valmiusaste	100 %
	Kuntaorganisaation hierarkia on selkeä työmäärä jakautuu tasaisesti	Organisaatiokaavio ajan tasalla Työajanseuranta	Valmiusaste Ylityötunteja/kk
	Kunnassa on henkilöstöohje käytäntöjen yhtenäistämiseksi	Valmiusaste	Valmiusaste
	Kunnassa on kehityskeskusteluohje ja kehityskeskustelukulttuuri on juurrutettu osaksi vuosittaista toimintaa	Valmiusaste Käydyt kehityskeskustelut/vuosi	100 % 1/työntekijä

	Kunnassa on rekrytointiohje laadukkaan rekrytointitoiminnan ja perehdyttämisen tueksi Työhöntulokysely 2 kk työhön tulon jälkeen yli 6 kk:n työsuhteissa	Valmiusaste, Työhöntulokyselyjen määrä/työhön tulleet	100 % 100 %
	Toimiva työterveyshuolto	käyttöaste, kustannus/työntekijä	
	Työtyytyväisyyttä seurataan	Työhyvinvointikysely vuosittain	1/vuosi
	Kunnassa on "Code of conduct", lanseerattu esimies- ja alaistaidot	Valmiusaste	Valmiusaste
	Motivoivan palkkausjärjestelmän kehittäminen	valmiusaste	Valmis 2025 vuoden alussa
	Henkilöstöetujärjestelmän laatiminen	valmiusaste	Otettavissa käyttöön 1.1.2025
	Kunnassa on aloitettu työhyvinvointitoiminta	toimintapäivien toteuma	2 pv/vuosi
	Tuetaan etä- ja hybridityötä	etätyöpäivien määrä	
	Työntekovälineet ja -järjestelmät ovat nykyaikaiset	laitehankinnat, €/työntekijä Järjestelmän/käytettävän ohjelmiston ikä, v	1000 €/vuosi < 5 vuotta
	Henkilökunnalle on koulutusta digitalisaation hyödyntämisestä	koulutuspäivien määrä/vuosi/työntekijä	1
Asukasluvun vähenemisen pysäyttäminen: Digitalisaation hyödyntäminen	Turvasähköpostin käyttöönotto	Valmiusaste	Käytössä 31.12.2023
	Sähköisten asiointikanavien kehittäminen	Asiointikanavien määrä,	> 1
Kunnan tunnettuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen: Onnistutaan kunnan brändäyksessä	Kuntaan on laadittu markkinointisuunnitelma	Valmiusaste	Valmis 31.12.2025
	Kunnan kohteet ovat hyvin esillä kuntalaisille ja matkailijoille.	Kohteiden määrä nettisivuilla	pysynyt nykyisellä tasolla
	Lestijärvi-esite valmistetaan 2025–2026	Valmiusaste	Valmis 1.1.2027
Kunnan tunnettuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen: Viestintä on laadukasta	Kunnan viestinnän hyvä taso säilytetään ja kunnan tiedottaminen on ammattitaitoista. Kotisivujen ylläpitämiseen ja viestintään on käytettävissä henkilöstöresurssi.	Viestinnässä selkeät vastuualueet Viestintäkanavien määrä Henkilöstöresurssi	Vastuut määritelty Kanavien määrä pysyy samana väh. 0,5 htv

	Kunnassa on päivitetty viestintäsuunnitelma	Valmiusaste	Valmis 31.12.2025
--	---	-------------	----------------------

Sivistyslautakunta

Kuntastrategian 2022–2025 osa, mihin tavoite pohjautuu	Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Talouden tasapaino ja kestävä kuntatalous: Lestijärvi ei ole kriisikunta	Talouden toteuma on taloussuunnitelman mukainen tai sitä parempi	Vastuualue johtajat osallistuvat aktiivisemmin taloussuunnitteluun ja seurantaan.	1-3kk välein talouskatsaus Toteumaprosentti 98 %
	Talouskatsaukset säännöllisesti lautakuntaan.	Sivistys- ja hyvinvointijohtaja esittelee sivistyspalvelujen talouskatsauksen lautakunnassa neljännesvuosittain.	
	Kunnan taksat vastaavat alueen yleistä hintatasoa	Nousuprosentti ja suhde alueen hintatasoon	Hintojen vertailu tehdään alkuvuodesta ja esityshintojen tarkistuksesta vuosittain lautakuntaan.
Talouden tasapaino ja kestävä kuntatalous: Hyvinvoiva henkilöstö	Kehityskeskustelukulttuuri on juurrutettu osaksi vuosittaista toimintaa	Käydyt kehityskeskustelu/vuosi Vastuualue johtajat käyvät kehityskeskustelut omilla toimialoillaan huhtikuun loppuun mennessä ja osallistuvat itse sivistys- ja hyvinvointijohtajan järjestämään kehityskeskusteluun viimeistään toukokuun loppuun mennessä.	85-90% työntekijöistä osallistunut kehityskeskusteluun aikataulun mukaisesti.
	Työntekovälineet ja – järjestelmät ovat nykyaikaiset	Laitehankinnat €/työntekijä Järjestelmän/käytettävän ohjelmiston ikä, v	Yli kolme vuotta vanhat laitteet pyritään laittamaan kierrätykseen tai löytämään laitteille uusiokäyttöä.
Turvallisuus: Digitalisaation hyödyntäminen	Henkilökunnalle on koulutusta digitalisaation hyödyntämisestä ja tietoturvan edistämisestä	koulutuspäivien määrä/vuosi/työntekijä	

Peruskoulu

Kuntastrategian 2022–2025 osa, mihin tavoite pohjautuu	Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Asukasluvun vähenemisen pysäyttäminen: 1. Turvallisuus	Lestin koululla on toimiva koulukuraattori, koulupsykologi, opinto-ohjaaja ja erityisopettaja kokonaisuus	Nykyisen palvelutason nykytila arvio ja sen seuranta hyvinvointialueen aloittamisen jälkeen. Oppilaiden hyvinvointi kysely	Oppilaiden turvallisuuden tunteen pysyminen samana tai kehittyminen. Oppilaan pääsy tukipalveluihin

			Samalla tasolla tai tason kehittyminen.
	Koulussa tehdään verkostotyöskentelyä kouluhaluttomuuteen puuttumiseksi ja lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi.	Oppilaiden hyvinvointikysely. Hanke raportit	Oppilaiden hyvinvoinnin kehittyminen nykyisestä tasosta.
2. Digitalisaation hyödyntäminen	Koululla on otettu käyttöön sähköinen oppimisympäristö Älylaitetekanta on päivitetty	Laitteiden määrä suhteessa oppilasmäärään. Laitteita jokaisen oppilaan käytössä.	Laitehankintoihin varataan riittävästi resurssia, joiden käyttöä lautakunta valvoo.

Varhaiskasvatus

Kuntastrategian 2022–2025 osa, mihin tavoite pohjautuu	Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Talouden tasapaino ja kestävä kuntatalous: Lestijärvi ei ole kriisikunta	Varhaiskasvatuksen tulee olla kustannustehokasta.	Henkilöstömenojen seuranta Sijaiskulujen aktiivinen seuranta.	Pysyttäisiin taloussuunnitelman mukaisessa budjetissa. Toteutusprosentti palkkakustannuksissa 98 %.
Talouden tasapaino ja kestävä kuntatalous: Hyvinvoiva henkilöstö	Henkilöstön osaamista ja jaksamista tuetaan täydennyskoulutuksen avulla.	Koulutuspäivien määrän seuraaminen pv/hlö/v	2-5pv/hlö/v
Digitalisaation hyödyntäminen	Uuden varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti lapsille tarjotaan mahdollisuuksia kokeilla ja oppia digilaitteiden käyttöä oppimisvälineinä.	Laitteiden määrä suhteessa lasten lukumäärään. Opetustuokioiden ja käytön määrän seuraaminen.	Kaikki lapset osallistuvat vähintään puoleen opetustuokiosta.

Kirjasto- ja kulttuuritoimi

Kuntastrategian 2022–2025 osa, mihin tavoite pohjautuu	Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Kuntalaisten perustarpeiden ylläpitäminen:	Omatoimikirjasto otettu käyttöön	Valmiusaste 100 %	Kävijämäärä kasvu Tavoitettavuuden lisääntyminen.
Hyvinvoinnin ylläpitoon innostaminen	Kulttuurikasvatussuunnitelmaa 2022–2026 toteutetaan suunnitelmallisesti.	Toteutuman vertaaminen vuosikelloon ja strategiaan.	Pysytään vuosikellon

	Syksyllä 2022 käynnistyneen yhteistyön jatkaminen.		mukaisessa suunnitelmassa.
	Tapahtumia järjestetään kaiken ikäisille	Tapahtumien määrä ikäryhmittäin Osallistujat/tapahtuma	Tapahtumiin osallistujamäärän vakiinnuttaminen. Vaikuttavuus arviointi.
Asukasluvun vähenemisen pysäyttäminen: Turvallisuus	Sosiaalisuutta tuovia perinteisiä tapahtumia järjestetään vuosittain (joulunavaus, Lestiviikko)	Tapahtumien määrä/vuosi Osallistujien määrä/tapahtuma	Nykyisistä tapahtumista luopumista pyritään välttämään. Jatkuvuus luo turvallisuutta.
Kunnan tunnettuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen: Onnistutaan kunnan brändäyksessä	Lestijärvellä on omaa kulttuuritarjontaa Kulttuurimaakuntahankkeen kautta on toteutettu toimenpiteitä.	Kulttuuritarjonnan määrä Hankkeen kautta toteutettujen toimenpiteiden määrä.	Tapahtumat tavoittavat kuntalaisia.

Nuoriso- ja liikuntatoimi

Kuntastrategian 2022–2025 osa, mihin tavoite pohjautuu	Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Kuntalaisten perustarpeiden ja hyvinvoinnin ylläpitäminen: Hyvinvoinnin ylläpitämisen innostaminen	Urheilukenttä on rakennettu	Valmiusaste	20 %
	Latuverkostoa on kehitetty	Käyttöasteen seuraaminen.	Nykyisen käyttöasteen säilyttäminen
	Kesä- ja talviliikuntapaikat ja retkikohteet ovat hyvin hoidettuja	Nykytila arvio	Palvelutason parantuminen
	Lestijärvellä on moottorikelkkareitistö. Ollaan hankesuunnitelmassa.	Hankesuunnitelmassa edistytty	Aikataulu reitistön käyttöönotolle laadittu.
	Liikuntaohjelmaa 2021–2026 on toteutettu suunnitelmallisesti	Väliarvion helmikuussa 2023	Väliarvio valmis ja tarvittavista toimenpiteistä suunnitelma.
	Nuorten hyvinvointia on tuettu ja edistetty	Kesätöihin palkattujen nuorten määrä/v	4-5 nuorta työllistetään
	Kulttuurin ja taiteen keinoin pyritään kasvattamaan nuorten hyvinvointia.	KUMAHA-yhteistyön määrä Hankkeiden määrä/vuosi	Kulttuurikasvatussuunnitelma toteuma.

Suunnittelu ja valvonta

Kuntastrategian 2022–2025 osa, mihin tavoite pohjautuu	Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Talouden tasapaino ja kestävä kuntatalous: 1. Lestijärvi ei ole kriisikunta	Talouden toteuma on talousarvion mukainen tai parempi	Toimintamenot vs. talousarvion aikaan sidottu toteuma	≤ talousarvio
	Talouuskatsaukset säännöllisesti lautakuntaan	Talouuskatsauksien määrä/v	4
	Kunnan taksoja on tarkistettu vastaamaan alueen yleistä hintatasoa	Nousuprosentti Suhde alueen hintatasoon	väh. indeksikorotus yli 90 % alueen hintatasosta
2. Hyvinvoiva henkilöstö	Kehityskeskustelukulttuuri on juurrutettu osaksi vuosittaista toimintaa	Käydyt kehityskeskustelut/vuosi, Toukokuun loppuun mennessä käydyt kehityskeskustelut	100 % 85 – 90 % työntekijöistä osallistunut kehityskeskusteluun aikataulun mukaisesti.
	Työntekovälineet ja – järjestelmät ovat nykyaikaiset	Laitehankinnat €/työntekijä Järjestelmän/käytettävän ohjelmiston ikä, v	1000 €/vuosi < 5 vuotta
Asukasluvun vähenemisen pysäyttäminen 1. Vetovoimaisuuden lisääminen	Asunto- ja tonttitarjonta vastaa kysyntää	Tiedustelujen määrä/v Toteutuneet kaupat/vuokraukset/v	1 tai useampi = kysyntä

2. Turvallisuus	Turvallisuusharjoitukset kunnan kiinteistöissä	Harjoitusten määrä/vuosi	1
3. Toimiva kaavoitus	Discolandin alue on suunniteltu/kaavoitettu	Suunnitelmavaihe	Suunnitelmavaihe
	Parannan alue on kaavoitettu houkuttelevammaksi	Suunnitelmavaihe	Suunnitelmavaihe
	Uusi asuinalue on hahmoteltu	Suunnitelmavaihe	Suunnitelmavaihe
	Kunnalla on tarjota yritystontteja pohjavesialueen ulkopuolelta	Suunnitelmavaihe	Suunnitelmavaihe
4. Digitalisaation hyödyntäminen	Henkilökunnalla on koulutusta digitalisaation hyödyntämiseen	Koulutuspäivien määrä/v/työntekijä	1

Ympäristöhuolto

Kuntastrategian 2022–2025 mihin pohjautuu	Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Asukasluvun vähenemisen pysäyttäminen: Turvallisuus	Maakuntajärvi Lestijärven kunnostamiseksi on tehty suunnitelma. Hankerahoitus on selvitetty.	Suunnitelmavaihe	Suunnitelmavaihe

Elinkeinoelämän edistäminen

Kuntastrategian 2022–2025 mihin pohjautuu	Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Kuntalaisten perustarpeiden ja hyvinvoinnin ylläpitäminen: 1. Palvelut	Kunta on laatinut ja toteuttaa elinkeino-ohjelmaa	Valmiusaste	Valmis 31.12.2027
Asukasluvun vähenemisen pysäyttäminen: 1. Vetovoimaisuuden lisääminen	Kunnassa sijaitsevat työpaikat ovat esillä kunnan kotisivuilla	Verkkosivuilla olleet työpaikat/kaikki työpaikat	80 %
	Kuntaa markkinoidaan etätyöpaikkana	Suunnitteluvaihe	Suunnitteluvaihe
	Kuntamarkkinointi on kehitetty	Suunnitteluvaihe	Suunnitteluvaihe
2. Digitalisaation hyödyntäminen	Valokuituverkon kehittäminen Kaustisen seutukunnan hankkeiden kautta		
Kunnan tunnettuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen: 1. Onnistutaan kunnan brändäyksessä	Edistetään matkailualan kehittymistä		

Liiketoiminta

Kuntastrategian 2022–2025 osa, mihin tavoite pohjautuu	Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Kuntalaisten perustarpeiden ja hyvinvoinnin ylläpitäminen 1. Asunnot	Asuntojen kunnosta huolehditaan	Kunnostettujen asuntojen määrä/vuosi	2
	Kunnan kiinteistöjen kunto on selvillä	Kiinteistöstrategia on laadittu Riskikohteisiin tehty kuntokartoitus	Valmiusaste 1/vuosi
	Kunnassa on keskustassa sijaitsevia esteettömiä asuntoja	Suunnitelmavaihe	Suunnitelmavaihe
2. Hyvinvoinnin ylläpitämiseen innostaminen	Etätyöpiste on uusittu	Suunnitelmavaihe	Suunnitelmavaihe
Talouden tasapaino ja kestävä kuntatalous: 1. Lestijärvi ei ole kriisikunta	Kunnan taksoja on tarkistettu vastaamaan alueen yleistä hintatasoa	Nousuprosentti Suhde alueen hintatasoon	väh. indeksikorotus yli 90 % alueen hintatasosta
Asukasluvun vähenemisen pysäyttäminen 1. Vetovoimaisuuden lisääminen	Asukastyytyväisyyttä mitataan vuosittain	Asukastyytyväisyyskysely/asuntokunta Vastausprosentti	100 % > 50 %
	Lestijärveltä pois muuttaneille tehdään poismuuttokysely	Poismuuttokyselyjen määrä Vastausprosentti	80 % poismuuttaneista > 50 %
4. Digitalisaation hyödyntäminen	Kunnan asunnoissa on hyvät tietoliikenneyhteydet	Tietoliikenneyhteyksien kysyntä: asukkaiden yhteydenotot Suunnitteluvaihe	> 30 % kiinteistön asukkaista Suunnitteluvaihe

LIITE 2 Liikuntaohjelmassa asetetut tavoitteet

Peruskoulut

Liikuntastrategian 2021–2026 osa, mihin tavoite pohjautuu	Toimenpide	Mittari	Tavoitearvo
Lasten liikunnallinen iltapäivätoiminta	Tarjotaan koulun jälkeen liikunnallisia kerhoja	Kerhojen määrä Kerhoihin osallistuvien oppilaiden määrä	Koululla toimii ainakin 1 liikuntaan painottunut kerho
Koululiikunta	Kouluyhteisö sitoutuu liikkuva koulu -toimintaan	Opettajat sitoutuvat merkitsemään liikuntaa edistävien toimien määrää koulupäivänä. mm. taukojummat ja liikunnalliset oppitunnit	Uusien välkkäri liikuttajien kouluttaminen

Varhaiskasvatus

Liikuntastrategian 2021–2026 osa, mihin tavoite pohjautuu	Toimenpide	Mittari	Tavoitearvo
Lestijärven päiväkoti ja ryhmis liittyvät Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelmaan	Syksyllä 2022 käynnistynyttä hanke yhteistyötä jatketaan vuonna 2023.	Ohjauskertojen määrä Ohjauskertoihin osallistuneiden työntekijöiden ja lasten lukumäärä. Liikunnan määrää pyritään lisäämään.	Toiminta on käynnistynyt ja vuosikello on käytössä.
Varhaiskasvatus, terveydenhuolto ja vanhemmat tekevät yhteistyötä lapsen parhaaksi.	Perheiden osallisuutta kehitetään entisestään.	Asiakastytyväisyys kysely vuosittain. Laadunvalvontajärjestelmän Valssin käyttö.	Asiakastytyväisyyden parantuminen edellisvuodesta.

Nuoriso- ja liikuntatoimi

Liikuntaohjelman 2021–2026 osa, mihin tavoite pohjautuu	Toimenpide	Mittari	Tavoitearvo
Aktivoidaan vähän liikkuvia lapsia ja nuoria	Yhteistyö liikuntatoimen, koulun, vanhempien, yhdistysten ja järjestöjen kanssa.	Oppilaiden hyvinvointikysely Move! -mittaukset	Vähän liikkuvat lapset ja nuoret on tunnistettu. Tarjotaan tukea.
Aktivoidaan vanhempia lasten ja nuorten liikuttamiseen	Hyvinvointiluennot vanhempainilloissa Lasten ja vanhempien yhteisten liikuntatuokioiden järjestäminen	Hyvinvointikysely Tapahtumien lukumäärän seuraaminen	Vanhempien aktiivisuus lisääntynyt. Tarjottavien tapahtumien määrän kasvu.
Lähiliikuntapaikkojen kunnostus ja uusiminen	Kunnostetaan olemassa olevia liikuntapaikkoja ja uusitaan tarvittaessa kalustoa	Liikuntastrategian väliarvio 2023	Suunnitelma kunnostuksista tuleville vuosille on valmis. Uusien liikuntapaikkojen rakennussuunnitelmien valmistelu aloitettu.
Lapsille ja nuorille järjestetään liikuntaohjauksia sivukylillä toimitilojen ja mahdollisuuksien puitteissa	Omatoimirasteja Ulkoilmatapahtumia	Seurataan tapahtumiin osallistuvien lasten ja nuorten määrää.	Kyllä asuvat nuoret on tavoitettu. Lapset ja nuoret tunnistavat kunnan tarjoamat palvelut.
Edistetään lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta	Tehdään reissuja sisäliikunta- ja seikkailupuistoihin.	Tapahtumien ja osallistujien määrä.	Osallistuja määrän ja aktiivisuuden lisääntyminen.
	Nuorille tarjotaan uusia liikuntamahdollisuuksia ja -ohjauksia eri kampanjoiden avulla.	Hyvinvointikysely osallistuja määrän seuraaminen	Osallistuja määrän ja aktiivisuuden lisääntyminen.